

KS 6: Small Forward

BELARUS FREE THEATRE

Sport is altijd politiek

Klaas Tindemans

Gezien op 20 november 2026
Théâtre du Nord, Lille (F), in het kader van het Next Festival

Katsiaryna Snytsina is een gelauwerde Wit-Russische basketbalspeelster. Na de vervalste verkiezingen van 2020 koos ze voor de oppositie. Daardoor kan ze niet terug naar haar land. Competitiesport is een aantrekkelijke metafoor voor politiek commentaar: op het hoogste niveau vereisen beide domeinen zowel veerkracht, flexibiliteit, als meedogenloosheid. Maar Snystsina's sportieve uitstraling is eerder dan een metafoor een politiek wapen, soms scherp, soms bot. In het energieke 'KS6: Small Forward' van Belarus Free Theatre, dat ook in ballingschap werkt, tekent ze haar levensweg, met kitsch en vooral overtuigingskracht. Ze smeekt ons om actieve empathie.

24 NOVEMBER 2026

Katsiaryna Snytsina speelde tot voor kort als *small forward* in het basketbal, bij topploegen als de London Lions en het Turkse Beşiktaş. De *small forward* is de alleskunner van de ploeg: verdedigen, aanvallen, afschermen, *shooten*. Snytsina blonk daarin uit. Net als CR7 (Cristiano Ronaldo, ininitialen en rugnummer) een voetbalicoon werd, is KS6 tot sterspeelster uitgegroeid, zij het om geheel andere redenen.

Leven vanuit je reiskoffer

Ze kent om te beginnen geen karikaturale ijdelheid. Zij nam twee jaar geleden, op haar 39ste, afscheid van het professionele basketbal, na winst in de EuroCup met de London Lions. Ze had toen al noodgedwongen afscheid genomen van haar vaderland Belarus. In 2020 leek de dictatuur van president Aleksandr Loekasjenko te wankelen, maar hij vervalste de verkiezingen en onderdrukte de oppositie daarna nog genadelozer. KS6 pakte toen haar biezen. Ze verliet

iedereen, ze zette haar carrière op het spel maar professioneel leek ze amper te lijden onder de ballingschap. Ze leefde toch al vanuit haar reiskoffer, vertelt ze in ‘KS6: Small Forward’: haar koffer is haar geheime kamer.

In haar hoofd stormde het wel degelijk, ook omdat ze zich als lesbische vrouw outte. Dat bestempelde het Belarus van Loekasjenko meteen als extremistisch. Ze lacht daarmee, ook omdat haar meest directe omgeving daar vrij probleemloos nota van nam. Maar er zijn toch wel bruggen verbrand.

Met slippers trapt men ongedierte plat, zoals de ‘grote kakkerlak’ Loekashenko.

Het Belarus Free Theatre is een collectief dat altijd al, voor en na hun eigen ballingschap, politiek onrecht in hun land aankloeg, met hevige performances, documentaire theatervormen en indringende getuigenissen, *in your face*. Nicolai Khalezin schreef met Katsiaryna Snytsina een autofictioneel script. Haar ware verhaal wordt ingebed in een nogal *cheesy* televisieshow.

Wanneer het publiek binnenkomt, vult de Pools-Britse DJ Blanka Barbara, in haar populaire EDM-stijl, al de hele zaal. Er staat op elke stoel een portret van een politieke gevangene, met op de keerzijde een QR-code die uitnodigt om een brief te schrijven. Op het scherm achteraan zijn beelden van Snytsina te zien, als basketter, en beelden van de onderdrukte ‘slipper revolutie’ in 2020 – met slippers trapt men ongedierte plat, zoals de ‘grote kakkerlak’ Loekashenko.

Beelden van het protest zullen terugkeren, naast beelden van de EuroCup-finale van 2024 tussen de London Lions en Beşiktaş, de afscheidsmatch van ‘Kat’ Snytsina. Het verloop van die wedstrijd is een rechtlijnig narratief, de rode draad voor de voorstelling. Snytsina wordt geïntroduceerd als in een *shiny floor* TV-show, ondersteund vanuit de *DJ booth*, en met een overdreven enthousiaste *host* die meteen vraagt naar romantische relaties. Snytsina gaat daar gretig op in.

Ketens van elastiek
Meneer Spalding – hét merk van basketballen en ander sportgerief – blijkt haar grote liefde. Passionele liefde voor het spelletje dus. Dat erfde ze van haar baskettende ouders. Maar de relatie met Spalding is al te vaak problematisch, als ze niet meer kan vatten wat de sport eist: “It feels like… a dark room…he’s not even there…” Ze stapt vervolgens uit het enge TV-decor, ze richt zich tot de zaal, en ze vertelt, met de nodige bitterheid, over het trainingssysteem, dat nog helemaal uit de Sovjet-tijd stamde: fysiek veeleisend, genadeloos, ontmenselijkend.

In dergelijke kritische passages wordt ze letterlijk in toom gehouden, met stevige elastieken aan haar lichaam, door spelers die zo haar oefeningen nog harder maken. Ze rent ter plaatse, ze schreeuwt het uit. Onvermijdelijk verwijst dit trainingsregime naar politiek geweld, naar repressie: het systeem oefent fysieke controle uit – ook al lijkt het alleen topsport, waar het legitiem is om iemand af te beulen. Ze zal er meermaals op terug komen, op de vernederingen door een coach die steeds herhaalde ““You are a piece of shit, that just goes with the flow”.

De repressie is genadeloos, en ook de sterren van de sport delen in de klappen.

Toch breekt het TV-entertainment telkens weer in, midden in een eerlijke getuigenis: met een half grappige, half idiote quiz, met een rondje *shooten* door vrijwilligers uit het publiek (het frêle meisje wint, niet de stoere jongens). Tegelijk verschuift Snytsina's verhaal steeds meer naar haar lot als banneling. Reizen was ze gewend, van jongs af aan, maar toen kon ze nog terugkeren, naar haar ouders, naar haar hond Diesel. Na 2020 is een bezoek aan haar thuis onmogelijk, Diesel sterft ver weg van haar.

Het protest was eerst ludiek: iedereen is in het wit gekleed, met rode accenten (de historische vlag van Belarus), de superster van het basket, Yelena Leuchanka, deelt marshmallows uit (wij krijgen er ook van Snytsina). Maar de repressie is genadeloos, en ook de sterren van de sport delen in de klappen. Ze gaat niet op de details in, maar in een brutale en indringende scène stapt ze in een kooi van plexiglas, terwijl spelers tientallen basketballen in de kooi werpen, tot ze onzichtbaar wordt en lijkt te stikken. De kooi barst open, de ballen gaan alle kanten op.

Simpelweg weg

Snytsina vertelt ondertussen hoe stil haar afscheid was, hoe ze simpelweg verdwijnt na een toernooi in Riga en enkel korte berichten post in de groepschat: "I am leaving the national team. Long live Belarus!" In ballingschap ontmoet ze Nadia, de liefde van haar leven. Ze omarmt die liefde als vanzelfsprekend. Ze is gewoon zichzelf: 'gay' is niet haar identiteit. Ze merkt op, als 'extremistische lesbienne' dat elke dictatuur homo's haat: 'the dictatorship is homophobic in its very essence. It does not allow otherness. It wants you to be devoid of any special features. Any!"

De London Lions winnen van Beşiktaş, ze zingen samen vrolijke liedjes, de zaal mag meezingen, ze genieten van de bubbel van het basketbal, de wrede buitenwereld is even vergeten. Maar als Wit-Russische lukt dat niet echt. In een optimistisch slot benadrukt ze dat de topsport wel degelijke politieke weerbaarheid kweekt: "The main victory is over ourselves, our silence and our fears and the main trophy is freedom." Dat willen we graag geloven als we applaudisseren.

Publieksparticipatie krijgt het hier een politieke lading: er ontstaat een zekere empathie.

Net als in vroeger werk van het Belarus Theatre – in 2017 zag ik hun 'Burning Doors", een stuk over de vervolging van Russische kunstenaars – combineert 'KS6: Small Forward" een ongefilterde politieke boodschap met een lichamelijke inzet die de uitputting opzoekt. Tegelijk is er die neiging tot kitsch, waarmee regisseurs Natalia Kaliada en Nicolai Khalezin bewust spelen. Voor onze licht-cynische blik oogt dit nogal vrijblijvend, maar effectief is het wel. Waar dit soort publieksparticipatie – ballen gooien, snoep uitdelen – gewoonlijk gênant is, krijgt het hier een politieke lading: er ontstaat een zekere empathie – voor wat dat waard is. Dat heeft zeker te maken met de fysieke intensiteit van de voorstelling, waarin de virtuoze moves van topsporter Kat Snytsina de aandacht voor haar verhaal over voorzichtig activisme en onvermijdelijke frustratie alleen maar versterken. Ik heb de wikkel van de marshmallow (□□□□□□ □□□□□□, 'Geitemelk') netjes bewaard, maar ik moet die brief naar een politieke gevangene wel nog schrijven.